

"לבניינה של תורה" – חלק רל"ט

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי מו"ר רה"י

--- סוד עמל התורה – האהבה ! ---

בתורה שבעל פה) מה' אלוקי ישראל".
כאשר אדם לומד משנה או גמרא, הרי
הוא במצב הקרוב ביותר להר סיני, הקרוב
ביותר לה' אלוקי ישראל!

בכל זאת נשאל - מהו עומק העניין? הרי
לימוד הגמרא הוא קשה, מצריך עמל
השכל והתמדה, ומלבד זאת, אם רוצים
לדעת הלכה למעשה מה
לעשות, מדוע לא נלמד
בילקוט יוסף, משנה
ברורה, קיצור שו"ע, פניני
הלכה, ספרים שנכתבו על
מנת להורות את השורה
התחתונה, את 'התכלס'
לשם מה צריך ללכת

אחורה ולעמול כ"כ הרבה?

התשובה היא שזה עניינו של עם ישראל!
עניינו של עם ישראל הוא ההתמודדות עם
הקושי – עם ישראל צועד בדרך ארוכה,
ו"עם הנצח לא מפחד מדרך ארוכה!"
המשפט הזה שהפך למטבע לשון בדורנו
על יסוד סעיף באורות התחיה³. הדרך
ארוכה וקשה היא - מה צריך לעשות?
צריך להתמודד, להתאמץ! אם נשאל -
איך אפשר להצליח בדרך הקשה? בלימוד
הגמרא? את השאלה הזו שאלה הגמרא⁴:
"מה יעשה אדם ויחכם?" וענתה הגמרא

היום הוא יום כיפור קטן, ערב ר"ח תמוז.
דורשי רשומות דרשו את ראשי התיבות
תמו"ז - ז'מן ת'שובה מ'משמש ו'בא, ואת
ראשי התיבות של חודש א"ב, א'לול ב'א,
ואלול הוא כבר זמן אלול! ודאי זהו יום
שמצריך התבוננות, וברצוני להתבונן עוד
בעניין לימוד הגמרא שהיא 'חיינו ואורך
ימינו', והתחלנו לעסוק בו
בשבוע שעבר.

בפרשת חקת, שנקרא
השבת בעז"ה, נאמר:
"זאת התורה אדם כי ימות
באוהל"¹ דרשו חז"ל
בסוף מסכת ברכות²
"שאיך דברי תורה

מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה",
במי שממית עצמו באהלה של תורה.
רבים שואלים מה עניין לימוד הגמרא?
הבאנו בשבוע שעבר דבר נפלא מדברי
הרמב"ם בהקדמתו ליד החזקה, הרמב"ם
עורך שם מערכה של סדר מסירת התורה
שבעל פה: "משה קיבל תורה מסיני
ומסרה ליהושוע..." ארבעים דורות מונה
הרמב"ם ממשה רבינו ועד חתימת
התלמוד ע"י רב אשי. לבסוף מונה
הרמב"ם רשימה הפוכה, מרב אשי עד
משה רבינו – "ומשה רבינו מפי הגבורה -
נמצא שכלם (דברי התנאים והאמוראים

³ אורות התחיה ה'.
⁴ נדה ע' ע"ב.

¹ במדבר, "ט י"ד.
² ס"ג ע"ב

הישיבות, שלא פסקה ישיבה מאבותינו⁶, שהאור בבית המדרש לא כבה! איך אפשר להגיע להתמדה הנפלאה הזו למרות זאת? התשובה פשוטה - צריך לעסוק בלימוד מוסר, בלימוד אמונה, בהבנת עניין לימוד התורה! ספר נפש החיים, לרבי חיים מוולוז'ין שער ד' הוא ספר חובה לבן ישיבה, ועוד ספרים כיוצא בו העוסקים בנושא חשיבות לימוד התורה. רואים בחוש, שכאשר דבר חשוב לנו אנחנו מוכנים להתאמץ בשבילו - "וישכם אברהם בבוקר"⁷, זריזותו של אברהם נבעה מכך שהיה נחוש ואיתן בדעתו לעשות רצון ה' - כשדבר חשוב לנו אנחנו מוצאים את הכוחות להשכים בבוקר!

שב אני ומציע: לפתוח את הסדר בלימוד מוסר קצר⁸, עשר דקות של התבוננות בעניין לימוד תורה - נפש החיים, אורות התורה, בניין עולם ועוד. הרי אדם הלומד שמירת הלשון, נזהר בשמירת הלשון, ומי שלא לומד - לשונו נעשית כ"חץ שחוט"⁹ וגורם הוא כל כך הרבה רעות בעולם, אין לו מודעות בכלל לחומרת מעשיו. אם אדם לומד על לימוד תורה, זה מחלחל אליו, משפיע עליו, הוא מקבל כוחות גדולים להשכים ולעמול בדברי תורה. כל אחד מאתנו, יודע ומכיר את העובדה הזאת מניסיון - כשלומדים נפש החיים (או שאר ספרים בעניין הלימוד), מקבלים יותר כוחות לעסוק בתורה!

העצה השנייה היא - אהבה! כשיש אהבה יש כוחות בלתי נדלים! הורים

"ירבה בְּיִשְׁבָּה". לשבת במקום ולא לקום, לשבת ולאמץ את הכוחות בהתמדה ללא הפסקה. חשבתי היום שאולי נרמז כאן - "ירבה בְּיִשְׁבָּה"... (שנות לימוד בישיבה). אחר נתינת העצה אומרת הגמרא: "הרבה עשו ולא עלתה בידם", לא הפכו לתמידי חכמים, "אלא יבקש רחמים מי שהחכמה שלו". למסקנה מחדדת הגמרא ששתי הפעולות נצרכות - "הא בלא הא לא סגיא", לא מספיק רק ללמוד, ולא מספיק רק להתפלל ולקבל ברכות - צריך ללמוד, וצריך להתפלל לסייעתא דשמיא בלימוד. לא בכדי כותבים ספרי העבודה, והובאו דבריהם בפוסקים (במשנה ברורה⁵ ועוד), כמה צריך אדם לכוון בברכות התורה, בברכת אהבת עולם, בתפילת 'ובא לציון' ומקומות נוספים. כמה צריך אדם לשפוך שיחו עליו ועל צאצאיו, שיזכה, ויזכו, להצלחה בלימוד, שיצליחו בלימוד התורה שהיא חיינו ואורך ימינו!

זוכים אנו לחיות בדור גדול. אנשי הקדמה והטכנולוגיה עמלים ביצירת פיתוחים שונים שמטרתם המרכזית היא להפוך כל דבר אפשרי לקל וזמין, לצמצם את המאמץ והטרחה האנושית למינימום. בעיני זהו חלק מתיקון עולם, זהו מהלך של הכנה לקראת היום בו נוכל רק לשבת וללמוד, שנהיה פנויים אל החכמה. קשה לומר, אך במציאות הקיימת, שדברים באים בקלות, זה כמעט נגד הטבע לשבת שלשה סדרים וללמוד! כל שכן להמשיך וללמוד אל תוך הלילה כפי שידוע בעולם

⁵ "סימן מ"ז ס"ק י': "ותמיד תהיה תפלת האב והאם שגורה בפיהם להתפלל על בניהם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מדות טובות ויכוין מאוד בברכת אהבה רבה ובברכת התורה בשעה שאומרים ונהיה אנחנו וצאצאינו וכן כשאומר בובא לציון למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה".

⁶ יומא כ"ח ע"ב.

⁷ בראשית כ"ב ג'.

⁸ כך מופיע בספר נפש החיים עצמו, שער ד' פרק ז'.

⁹ ירמיהו ט', ז'.

אהבה! דבר בדוק הוא וידוע לכל אוהב גמרא - אם משקיעים בה היא מחזירה אהבה, האהבה גדלה, ההשתוקקות גוברת! כשאדם רוצה לשמח את מי שאהוב עליו הוא עושה עבורו דבר שהוא יותר מהרגיל. אם אדם יוסיף בלימוד התורה, ישקיע חמש או עשר דקות נוספות, לפני הסדר, אחרי הסדר, לפני התפילה, בלילה בתום סדר שלישי...

ההוספה הקטנה הזו היא המולידה אהבת תורה! זו נתינה קטנה, אך התורה מחזירה אהבה כפליים! כאשר מוסיפים בלימוד חשוב וכדאי ללמוד בחברותא, לעמול ולקנות את הדברים ביחד, להתחבר יחד להר סיני, לרבונו של עולם, כמה נפלא!

יש מדרש תנחומא שהזכרנו בישיבה כמה פעמים, כשעוסקים באהבת השם ואהבת התורה תמיד צריך לחזור אליו. המדרש בפרשת נח מדבר על תורה שבכתב

ותורה שבעל פה¹⁰:

"יתברך שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שבחר בישראל משבעים אומות... ונתן לנו את התורה בכתב ברמז צפונות וסתומות, ופרשום בתורה שבעל פה וגלה אותם לישראל, ולא עוד

שאוהבים ילד מוכנים לעשות בשבילו את הכל. כאשר בין בני זוג בבית יש מצב מתוקן של אהבה, מוכנים לעשות הכל במסירות נפש למען בן הזוג והמשפחה. כך הדבר בלימוד התורה - מול אהבה אין צורך בהסברים!

הבה נלמד ממודל האהבה שבין הורים לילדם: כשנולד תינוק כלם שמחים בו, אך מתי אוהבים אותו? אוהבים אתו

כשמשקיעים בו! דבר ידוע הוא - ככל שמשקיעים בילד, אוהבים אותו יותר! כך היא דרך האהבה גם בחיי הבית - התורה ציוותה על נתינה אין סופית בין בני זוג, ומתוך הנתינה תרבה האהבה. כך היא הדרך גם בלימוד הגמרא - אהבת הגמרא נרכשת ע"י שמשקיעים בה, ש'נותנים' לה. איך נותנים לה? מסלול החינוך הפורמלי בו גדלנו (בית ספר יסודי, ישיבה תיכונית), מושתת על מערכת שיעורים והפסקות - כשיש שיעור

לומדים, וכשאינן שיעור יש הפסקה, כך סדר העולם ולכך הורגלנו. בישיבות הגבוהות הבסיס העיקרי הוא הלימוד העצמי, לשבת עם חברותא ולעמול בתורה, עוד דף ועוד סוגיה בעמל, (גם בחלק מהישיבות התיכוניות מבינים היום את הסוד הזה של הלימוד העצמי ומשנים את הדרך). פלא הוא הדבר, שככל שמשקיעים בגמרא, הגמרא מחזירה

**פלא הוא הדבר, שככל
שמשקיעים בגמרא, הגמרא
מחזירה אהבה! דבר בדוק
הוא וידוע לכל אוהב גמרא -
אם משקיעים בה היא מחזירה
אהבה, האהבה גדלה,
ההשתוקקות גוברת! כשאדם
רוצה לשמח את מי שאהוב
עליו הוא עושה עבורו דבר
שהוא יותר מהרגיל. אם אדם
יוסיף בלימוד התורה, ישקיע
חמש או עשר דקות נוספות...
ההוספה הקטנה הזו היא
המולידה אהבת תורה! זו
נתינה קטנה, אך התורה
מחזירה אהבה כפליים!**

¹⁰ מדרש תנחומא פרשת נח סימן ג

לבכך ובכל נפשך ובכל מאודך
(דברים ו').

הקב"ה כרת אתנו ברית, ומה היא הברית המקיימת את הקשר הזה? התורה! זהו מרכז הקשר בין בורא עולם לעם ישראל – תורה שבעל פה. כשעמלים זוכים לאור ה' המופיע, רואים את אור ה' על מי שעמל בתורה, זה דבר נפלא מאד. "לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל ליבו ובכל נפשו ובכל מאודו" זהו סוד התורה שבעל פה - אהבת ה'! ואיך זוכים לאהבת ה'? ע"י עמל התורה, ע"י אהבת תורה! הקב"ה מתגלה אלינו בתורה ע"י העמל הנפלא שלנו, עוד דף ועוד דף, עוד מסכת ועוד סוגיה, הופכים אנו לאוהבים ואהובים. הלוואי ונזכה באמת, בעזרת ה', ליישם את הדברים "כי הם חיינו ואורך ימינו, ובהם נהגה יומם ולילה".

אלא שתורה שבכתב כללות, ותורה שבעל פה פרטות, ותורה שבעל פה הרבה ותורה שבכתב מעט, ועל שבעל פה נאמר: "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים" (איוב י"א) וכתוב: "ולא תמצא בארץ החיים" (שם, כ"ח), ומאי לא תמצא בארץ החיים? וכי בארץ המתים תמצא? אלא שלא תמצא תורה שבעל פה... אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל... לפי שלא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא על התורה שבעל פה... שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול שהוא משולה לחשך שנאמר: "העם ההולכים בחשך ראו אור גדול" (ישעיה ט) אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול שהקב"ה מאיר עיניהם... ולעתיד לבא – "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו" (שופטים ה), ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקדוש ברוך הוא את ההר כגיגית... ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר? והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה, ענו כלם ואמרו נעשה ונשמע! מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט. אלא אמר להן על התורה שבעל פה שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאול קנאתה, לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקדוש ברוך הוא בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו שנא' ואהבת את ה' אלהיך בכל

